

Nazwa przedmiotu: ETYKA I METAETYKA

Kod przedmiotu:	Rok: I 2012/2013	Semestr: letni	Ilość godzin 30	Typ zajęć: do wyboru	ECTS 8
Forma zajęć: seminarium	Język : polski	Zaliczenie: 1. Praca pisemna 2. Test końcowy 3. Aktywność na zajęciach		Prowadzący: prof. nadzw. dr hab. Andrzej M. Kaniowski	
Liczba miejsc:	Wymagania/preferencje wymagane przy przyjmowaniu: Ogólna humanistyczna wiedza na poziomie studiów magisterskich Znajomość języka obcego				

Ogólny opis przedmiotu:

Etyka współcześnie występuje w dwu podstawowych odmianach: (I) teorii etycznych i (II) etyk stosowanych. Jako teoria etyczna jest ona uprawiana w formie (A₁) metaetyki, (A₂) etyki opisowej, a także (B) etyki normatywnej. Etyki stosowane (II) to m.in. bioetyka, etyka medyczna, etyka mediów, etyka gospodarcza itp. O ile etyki normatywne (B) formułują sądy moralne i je uzasadniają, o tyle etyki opisowe (A₂) chcą jedynie opisywać fenomen moralności w różnych jego aspektach, zaś metaetyka (A₁) stara się wypracować pojęciowe podstawy naukowego zajmowania się tym fenomenem.

Cel zajęć:

Zapoznanie doktorantów ze sposobami podejścia do fenomenu moralności w ramach etyk opisowych, z podstawowymi sposobami formułowania problemów w ramach metaetyki oraz z najważniejszymi odmianami i przykładami etyk normatywnych.

Zamierzone efekty kształcenia:**Wiedza:**

Po zakończeniu kursu doktorant zna:

- 1) zasady etyki opisowej i punkty widzenia, z jakich może ona rozpatrywać fenomen moralności;
- 2) zasady porządkowania głównych zagadnień podejmowanych w ramach metaetyki oraz stanowiska zajmowane przy rozpatrywaniu tychże zagadnień;
- 3) zasady tłumaczenia czymże jest: „fakt moralny” (wedle różnych stanowisk), „kognitywizm” i „akognitywizm”, „realizm etyczny, „intuicjonizm”;
- 4) różne stanowiska teleologiczne i stanowiska deontologiczne;
- 5) charakter stanowisk umiarkowanie normatywne;
- 6) czynniki i okoliczności sprzyjające rozwojowi etyk stosowanych;
- 7) zasady umiejscowienia danych rozważań w szerokim spektrum dociekań i analiz prowadzonych w ramach etyk teoretycznych;
- 8) proces rozwoju europejskiej myśli etycznej, wskazując na czynniki warunkujące przemiany tej myśli w toku jej rozwoju.

Umiejętności:

Po zakończeniu kursu doktorant potrafi:

- 1) analizować wypowiedziane twierdzenia i racje wytaczane w dyskursach etycznych i metaetycznych
- 2) formułować klarownie twierdzenia i argumenty broniące danego stanowiska bądź kwestionujące jego słuszość;
- 3) współpracować w zespole przy opracowaniu określonych, złożonych zadań;
- 4) opracować w szybkim tempie (w przeciągu ½ godziny) prezentację któregoś ze stanowisk w bieżących dyskusjach etycznych i metaetycznych;
- 5) korzystać z katalogów, bibliografii i baz bibliotecznych
- 6) sporządzić adnotowaną bibliografię wybranego zagadnienia.

Inne kompetencje (postawy):

Po zakończeniu kursu doktorant jest w stanie:

- (a) zająć zdystansowaną, ale zarazem klarowną i rzeczową postawą w sporach natury etycznej;
- (b) oceniać stanowiska zajmowane w sporach etycznych przez pryzmat ich osadzenia w określonym paradygmacie i wariacie etyki normatywnej;
- (c) ukazać osobie broniącej określonych twierdzeń moralnych, jakie dodatkowe założenia i twierdzenia są przez nią równocześnie *implicite* przyjmowane;
- (d) uświadomić sobie znaczenie zarówno teorii etycznych, jak i etyk stosowanych.

Sposób sprawdzenia osiągnięcia efektów zamierzonych:

- (1) Praca pisemna związana z tematem seminarium
- (2) Pisemny tekst końcowy sprawdzający podstawową wiedzę studenta w zakresie terminologii oraz wiadomości faktograficznych zdobytych na zajęciach

Szczegółowy opis przedmiotu (treści programowe):

1. Etyki opisowe i rodzaje deskryptywnego podejścia do fenomenu moralności: perspektywa antropologiczno-kulturowa; perspektywa socjologiczna; perspektywa psychologiczna; perspektywa ewolucyjno-biologiczna.
2. Sposoby formułowania problemów w ramach metaetyki:
 - a. jako kwestii z zakresu *filozofii języka*;
 - b. jako kwestii z zakresu *filozofii umysłu*;
 - c. jako kwestii *ontologicznych*;
 - d. jako kwestii *epistemologicznych*.
3. Główne stanowiska w kwestii charakteru zdań preskryptywnych
 - a. Kognitywizm
 - b. Akognitywizm
4. Współczesne dyskusje wokół realizmu moralnego: kwestia istnienia i natury faktów moralnych
 - a. Realizm naturalistyczny
 - b. Realizm nienaturalistyczny
5. Kwestia poznawalności faktów moralnych:
 - a. Obiektywizm (niezależnie od pragnień i emocji poznającego podmiotu)
 - b. Subiektywizm (zależnie od pragnień i emocji poznającego podmiotu)
 - c. Intuicjonizm
6. Etyka normatywna: podejścia teleologiczne
 - i. Arystoteles
 - ii. Eudajmonizm
 - iii. Tomasz z Akwinu
 - iv. Utylitaryzm
 - v. Etyka wartości
7. Etyka normatywna: podejścia deontologiczne
 - i. Kant
 - ii. Etyka dyskursowa
 - iii. Kontraktualizm
 - iv. Rawls
8. Etyka normatywna: podejścia umiarkowanie normatywne i kontekstualistyczne
 - i. Etyki prudencjalne
 - ii. Komunitaryzm
 - iii. Etyka hermeneutyczna/narracyjna
9. Etyka stosowana
 - a. Czynniki i okoliczności sprzyjające powstaniu i rozwojowi etyk stosowanych
 - b. Wybrane zagadnienia etyki stosowanej (tematyka do uzgodnienia z uczestnikami zajęć).
 - c.

Zalecana literatura:

- Anscombe E. G. M., *Modern Moral Philosophy*, „Philosophy” 1958, s. 1-19
(http://stevewatson.info/readings/philosophical_notes/Anscombe-mmp.pdf)
- Apel Karl-Otto, *Etyka dyskursu jako etyka odpowiedzialności - postmetafizyczna transformacja etyki Kanta*, tł. Janusz Mizera, „Principia”, 1992 t. 5 s. 5-37
- Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, ks. II i V.
- Bourke Vernon J., *Historia etyki*, Wydawnictwo Krupski i S-ka, 1994

Encyclopedia of Applied Ethics, Ruth Chadwick, Academic Press 1988 (wybrane hasła)

Frankena William K., *The Naturalistic Fallacy*, "Mind" 48 (1939), s. 464-477

Hare Richard M., *Myślenie moralne. Jego płaszczyzny, metody i istota*, tłum. J. Margański, Warszawa 2001

Harman Gilbert, *Trzy trendy w filozofii politycznej i moralnej*, tłum. R. Mordarski, Filo-Sofija, nr 1(3), 2003, s. 145-159 (http://www.filo-sofija.byd.pl/userfiles/nr3_g_harman.pdf)

Kant Immanuel, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, tłum. M. Wartenberg, Warszawa

Krämer Hans, *Etyka integralna*, tłum. M. Poręba, Wydawnictwo Rolewski 2004

MacIntyre Alysdaire, *Krótką historia etyki. Historia moralności od czasów Homera do XX wieku*, tłum., A. Chmielewski, Warszawa 1995;

Metaetyka, red. Ija Lazari-Pawłowska, Warszawa 1975

Mill John Stuart, *Utylitaryzm; O wolności.*, tłum. A. Kurlandzka, Warszawa PWN

Moore George Edward, *Zasady etyki*, tłum. Cz. Znamierowski, Warszawa 1919 (De Agostini Polska 2003)

O wartościach, normach i problemach moralnych. Wybór tekstów z etyki polskiej dla nauczyciel i uczniów szkół średnich, red. M. Środa, Warszawa 1994

Platon, *Państwo*, ks. VIII; *Hippiasz mniejszy*.

Przewodnik po etyce, P. Singer (red.), J. Górnicka (red. nauk. wyd. polskiego), Warszawa 1998.

Reale Goiovanni, *Historia filozofii starożytnej*, t. II, t. III (Arystoteles, stoicy)

Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, zagad. 90, 91; *Dzieła wybrane*, przeł. i opr. J. Salij, Poznań 1984.